

ren, / com dits d'una mà balba, dessota 'l taronger / arripides: y en ombres, on tan felices foren, / al deixar-les cadavres, també ho voldria set», *Atl.* (144).

DERIV.: *Infel·lic* [1647, *DTol.*]; *infelicitat* [id.]. *Felicitat* [1695: «f. a algú de alguna cosa --- gratulari --- congratulari ---», 1695, Lacav.] imitat del fr. *féliciter* [S. xv]; menys probable és que es vagi imitar de l'italià, on *felicitare* ja es troba més d'un segle abans però només en el sentit de 'fer feliç' (Dante, *Par.* XIII, 30; no és català l'ex. que cita *AlcM* d'un text del S. xv, que no és en la nostra llengua sinó en italià xampurrat de cat. per AFebrer), mentre que en italià el sentit de 'congratular' no es documenta fins c. l'any 1700 (Salvini);³ *felicitació* [S. xix], fr. *félicitation* [1623]; *felicitament* [Lacav.].

¹ cv, 15.2. Nos, o sigui *no és*, és la lliçó de quatre dels millors mss. (E, G¹, d, e), i *no és*, escrit sencer, és la lliçó del ms. a: no em sembla defensable llegir *n'és*, com han fet d'altres (que, d'altra banda, no puntuen bé). — ² «Fa alguns anys a Mallorca algun pagès digué: —si trec sa loteria seré *feliu*», segons AMAlcover (reportat per Moll, *AORBB* v, 232-3). Intent més trivial encara, i tan esporàdic segurament com el de Ros, d'algun bon home que sabia un poc de castellà, i ho havia sentit a dir a gent de Ciutat. Mn. Serra, ens diuen (ibidem) que havia sentit per Girona *feliu*, *-iua*, 'ximplet, curt de gambals': *Sant Feliu*, patró de Girona ha fet que allà els homes populars batejats Feliu de família pobra i sense educació, siguin innombrables: *Feliu* és allà un nom tan modest i vulgar com *Miquel*, *Quel*, *Quelet* a tot Catalunya, d'on l'apellatiu *quelet* 'babau, beneitó'. Que *feliç*, *-iça*, s'usi sovint irònicament per 'despreocupat', *DAG.* (i altres cops en to commiseratiu) no té certament res a veure amb tot això: ni en català ni en cap llengua romànica no s'ha perpetuat el ll. *FELICEM* amb evolució hereditària. Quant a l'eiv. «*feliu*: gaviota joven», *PzCabr.*, cal creure simplement que és una onomatopeia *f-liu* imitant aproximadament un xisclat agut de l'ocell petit. — ³ I *felicitazione* en Algarotti, c. 1750, no admesos per la Crusca: Alfr. Schiattini, *Momenti di St. della l. it.*, 110. El castellà estava més endarrerit, car Baralt (1850-74) encara mirava *felicitat* com un gallicisme, i l'AcEsp. no l'admeté fins al S. xix.

Fèlids, V. *feli*

FELIGRÈS, del cast. *feligrés*, i aquest, del b. ll. hispànic *FILI ECLESIAE* 'fill de l'església'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.

DERIV.: *Feligresia* [id.]. Són mers castellanismes, certament condemnables, i força recents, en lloc dels usuals *fidels*, *fills de la parròquia*.

Felímet, V. *femeni* (FEMBRA)

FELIPA, 'travessa del ferrocarril', de l'angl. *sleepers* (pron. igual que *slipàs*, pròpiament 'dormidors') que designa aquestes mateixes travesses: estergit im-

perfectament en una forma *səlipəs* pels capatassos de les obres ferroviàries, fou imitat pels pagesos i obrers com *felipes*, potser no sense adaptar-ho al nom d'un rei odiós que el poble recordava. □ 1.ª doc.: 1905, Bulbena, Vogel; *CostManc.* I, s. v.

La travessa del mig de la via fou mirada pintorescament com un pobre infeliç dormilega que no té esma d'aixecar-se del mig del pas, per més que els deserts li passin pel damunt. És sabut que en terres hispàniques (tant d'Europa com d'ultramar) foren els britànics els qui patrocinaren i fins enginyaren els primers ferrocarrils; d'ací que el mot anglès fos imitat o calcat d'una manera o altra en aquestes terres: cast. *durmientes* (que he sentit més a Sudamèrica que a Espanya); la forma més aproximada a l'anglesa es manté en dialectes portuguesos: *celipas* o *chulipas* «travesses de madeira» que Lang (*ZRPb.* XIII, 1889, 213) va assenyalar especialment en els Açores, donant-ne ja l'etimologia anglesa.

Sens dubte hi ha hagut també casos d'aplicació apel·lativa de l'avorrible nom de persona *Felip*: especialment recordat a totes les terres i països catalans, en els Ss. XVIII i XIX, com el nom del més gran enemic de la pàtria. És sabut que en el primer terç del nostre segle (certament encara més tard) era molt viu donar a la latrina el nom de *Can Felip*, i fins es mostraven les ganivetes fermades a la taula de les masies amb el nom d'aquell botxí del més sagrat. A la deformació de *selipes pogué contribuir, doncs, una obscura voluntat abominatòria dels menyspreats botiflers (que així els passés una màquina per damunt!); cosa paral·lela passaria a Ciutatdella de Menorca (on l'horror als turcs havia estat més viu, amb massa raó, que enlloc més), quan canviaren *tulipa turca* en *felipa turca*: una abominació reemplaçant l'altra algunes generacions després. *Felip* donaria també nom, com a bon botxí, entre els bosquerols de les suredes, a una mena de formiga grossa que degolla els rebaixins o formigues petites dels suros (Hostalric, *BDC* XIII, 116). En parlars portuguesos *feliçe* és una mena de corriola, en el Minho, i 'una bossa de cuiró per guardar-hi algun queviure', en el Brasil (Krüger, *VKR* I, 252), objectes també servils i menyspreables, si bé allà és possible que l'alludit sigui més aviat Felip IV, més menystingut i avorrit allà, per la guerra que, no sense gran ajuda catalana, conduí al feliç resultat de desempallegar-los d'aquest altre sobirà absolut i decadent *Felipó*.

Feliu, V. *feliç* Fella, fèllera, V. *ferla*

FEL·LO o FEL·L, element prefixat de compostos savis, pres del gr. *φελλος* 'suro'. *SLitCosta* registra (grafiant, però, amb l senzilla): *fèllòpodes*, + *fèllòdris* i + *fèllandri*, noms de plantes aquests dos. També Teixidor (1871, *Flora Farm.*, *DAG.*) i *AlcM* registren *fèllandri*, però l'ortografia és *fèllandri*, del ll. mod. botànic *Oenanthe phellandrium*, nom d'aquesta mateixa planta, espècie de fonoll aquàtic (no és el fonoll marí): en aquest nom, creat pels botànics, potser s'encreuaren el del *phellodrys* (espècie d'alzinoi bord sempre verd)